

Theologická estetika Hanse Urse von Balthasara

Francisca Murphy

◆ bytový seminář, česky | anglicky, vznik: 23. 3. 1987

◆ private seminar, Czech | English, origin: 23. 3. 1987

Theologická estetika Hanse Urse von Balthasara [1987]

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (Kaz a_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: A tvoje otázka tedy je, jestli je možno mluvit o estetické...

His question is whether this situation of essential personal situation could be interpreted in aesthetic concepts. Yes, I would say yes.

Tak ona říká, že ano, že je to estetická záležitost.

Pak moje druhá otázka je, když se mluví o té představivosti, nalézt ten význam, co má tvar u toho vzkříšeného Ježíše. Já bych se chtěl přeptat, jestli podle fenomenologie, kdy za každým slovem to *logos* je *fóné*, *meta*, *fantasia*, co se tam vyjevuje, kde je ten *aletheia*, kde je to vyjevování pravdy té skrytosti při tom zmrtvýchvstání, jak tam prostě pracuje podle toho *legein*, jak se mi ten jev prostě objevuje tak, aby ze skrytosti vyšlo mi pak i to bytí Ježíše. Totiž, tak jsem inspirovaný tím, že Husserl se bavil s tou Jägeršmidovou a říká: „Vy řeholnice, vy máte ten život srdce,“ nebo to myšlení, když to já jdu na to metodou myšlení, tedy na to hledání toho Boha. Do jaké míry, když ona tady právě mluvila o té konečnosti formy a zachování v tom příběhu vzkříšení, jak tam pracuje ta fenomenologie? V tomhle bodě sice úplně ne...

Jiný hlas: Jsi vedle. Já se to pokusím přeložit.

Jiný hlas: Ne, počkej. Tak jak tam pracuje fenomenologie? Ona tady prostě...

Jiný hlas: Ona použila, podívej se, já narážím na to, že ona říkala něco o fenomenologickém subjektu, který žije z objektivního aspektu, což velmi Husserl popírá a ten říká, že jediné subjektivismem, a to radikálním, se musí vysvětlovat celá fenomenologická forma, že tam nemůže se nahrazovat něco, že by byla chyba něco dělat jenom objektem, nějakým objektivním aspektem. Ale ty taky tomu pořádně nerozumíš.

Jiný hlas: No počkej, ale tady se do toho motala, kdyby nám řekla, jestli se... formuluju to tak.

Jiný hlas: Chceš to na pozadí vzkříšení?

Jiný hlas: Na pozadí, ano, *inkarnace* Boha. Vychází se z *inkarnace* a jsme uchopeni Bohem a pak mluví o fenomenologickém, jak to říkala, fenomenologickém myslím subjektivismu, který žije z objektivního aspektu, to jsou její slova.

Jiný hlas: You have spoken about the *phenomenological subjectivism* which is well constituted or nourished by objective aspects.

Jiný hlas: Well, what I said was that first of all, I ought to say that I don't think of phenomenology as a radical subjectivism.

Jiný hlas: You don't think?

Jiný hlas: I don't think that, that isn't how I would think of phenomenology, because I've studied the realist phenomenologists, such as the early Husserl, in the *Logical Investigations*, or Reinach, or Conrad-Martius, or Ingarden, and they attempted through phenomenology to build up a realism.

Secondly, what I was trying to say was that fundamental theology is about human experience. I talked about mythology as the aesthetic side of the theological aesthetics, and then of dogmatic theology as the objective or transcendental side. And as I understand mythologizing, I don't see it as a radical subjectivism. I understand mythologizing as being a response to the experience of a fact. For example...

Jiný hlas: Můžu to aspoň překládat? Tam jsem... Tak, ono to mělo několik fází. Tak ona ze začátku říkala, že prostě to nepovažuje za takzvanou... nebere fenomenologii jako tu subjektivní, protože spíš je orientovaná na raného Husserla, na Husserlovy *Logische Untersuchungen*, ty staré Husserlovy, a na některé jeho žáky, jmenovala Reinacha, Conrad-Martiusovou, Ingardena a tak dál. Tak to je jako první otázka.

Pak přešla k tomu, že rozlišuje nebo znovu připomíná to rozlišení mezi fundamentální teologií a dogmatickou teologií. Ta dogmatická teologie se zabývá tím objektivním, to jest tím, o čem se mluví, tedy tou slávou, kdežto ta fundamentální se zabývá tím subjektivním aspektem toho přijímání, toho

pochopení.

A za třetí říkala, že mytologii nechápe subjektivisticky, jako že by byla pouhým pomyšlením nebo produkcí lidského subjektu, nýbrž že vlastně má jakousi oporu ve faktech, že je specifickým vztahem k něčemu skutečnému.

Jiný hlas: For example, Balthasar says that whereas for Rilke there were only the pagan myths, for someone like Calderón, the Spanish tragedian, he rearranged all the myths around Christ. So that once the objective side has appeared and moved into the subjective side, the subjective mythology is granted a certain objective validity.

Jiný hlas: No, to jako na podepření toho faktu, že ta mytologie není čistě subjektivním výronem, říká, že Balthasar tam uvádí nějakého... jsem loni nepochopil, nějakého španělského...

Jiný hlas: Calderóna.

Jiný hlas: Jo, Calderóna, toho, co psal hry. A zároveň Rilke předtím uváděla. Jako doklad toho, že ta mytologie se opírá o jistá fakta, která sbírá a prezentuje v určitém podání, ale důležité je to, že to není subjektivní čistě záležitost.

Pak samozřejmě mě celou touto estetikou teologickou prolínal mystický svět. To ne, že bych si nevzpomněl na Taulera, Susoa nebo Mistra Eckharta, kteří říkají, že tedy Bůh...

Jiný hlas: Listening to your exposition of these things by means of this theology of aesthetics, the mystic experience is considered as well. And he named three figures: Meister Eckhart, Tauler, and Suso.

Jiný hlas: Kterí mají například definici „Bůh je záření něčeho“, ty třeba...

Jiný hlas: For instance, the definition „God is the radiation of something“ of nothingness, of nothingness.

Jiný hlas: Well, I would only criticize or I would only disagree to the extent that von Balthasar doesn't approve of excessive supernaturalism. You only see the light if you look through the form. Otherwise, the light is so bright, it blinds you. The light has to be caught into a form in order to be intuitive.

But what about the nothingness?

And the nothingness, I don't like the sound of it. Už jsme se zase vrátili k pojetí Balthasarově, kdy tedy je možno – to záření je ohromně široké, mocné, nebo ta sláva – a je potřeba ji zúžit nebo tedy – řeknu to hrozným slovem – kanalizovat do té formy, pomocí té formy. Na tom on trvá. A v této souvislosti mi tedy byla položena otázka, co ta nicotnost, a ona říká: To mi nezní dobře, to nepřijímám.

Otherwise, the mystic is essentially on the same side as a Bultmann and he just wants to go light to light and not pass through the human forms.

When you say mystic is on the same line as...

Well, otherwise, unless the mystic will go through the literal fact in order to get at the light, then he turns out to be on the same side as a Bultmann or one of the *myth of God incarnate* people, one of the modern theologians who don't agree with the incarnation, because they too will reject human form as a sort of filter for the light.

Pokud mystika se jaksi drží čistě literární formy, pokud ji neopouští, pak je vlastně na téže linii, jako je Bultmann nebo moderní teologové, kteří prostě upírají té lidské zkušenosti tu schopnost prostě být tou formou pro tu transcendentní krásu.

Hejdánek: No, ta podoba je v tom, že oba chtějí od světla ke světlu, že tam jim chybí vůbec to zprostředkování mezitím, že to je vlastně jako cesta od světla ke světlu, nikoliv přes tu formu.

A právě v té mystice ještě podotýkám, že totiž, jak tady přednášející říkala, že *stigmata* se nedají vynutit žádnou energií, tak se domnívám, že právě František z Assisi je přímo znamením toho, že jeho pole lásky, kdy jeho kontemplativní život sjednocující s tím Ježíšem, právě tou láskou – a řekl bych s Mistrem Eckhartem, kdo drží pokoru, může Bohu nařizovat – že tam lze právě tím polem lásky a polem pokory vynutit *stigmata*.

Jiný hlas: His third point is your assertion that *stigmata* couldn't be constituted by some kind of spiritual energy. Counter to this assertion, he means that Saint Francis is well known through his entire love as a means by which he approaches the whole world. And this totality of love is a spiritual energy *par*

excellence which can result in bringing about the *stigmata* on his body.

Well, as I see it, the love can take you almost to the very edge of where the *stigmata* will come, but not there. And that's what the quotation, my final quotation from von Balthasar said. Because I said the *stigmata* is in the final sort of Dionysian ecstasy. And it's not as you leave the world, but it's as you are actually in this world. So it is a complete opening of the soul to God, which the soul does by itself. But that very last thing, the actual *stigmata*, is imprinted from the outside. Otherwise, theology would lose its objective or transcendental side and become solely subjective.

Myslí si, že ano, že láska může přivést člověka až na samý pokraj té možnosti nebo té situace, kdy *stigmata* přicházejí, ale nemůže to být výsledkem té lidské aktivity samotné, protože pak by přestala být teologie estetiky čímsi objektivně založeným, protože ta *stigmata* vposledku přicházejí jako zvnějšku.

Hejdánek: No, v té fázi očištné, osvěcující, ale v té sjednocující tam už nemůžu říkat, co je vnějšek, co je vnitřek.

Jiný hlas: In the period or in the time where the purgative aspects of God's love are so enormous, there is a situation where the objective and subjective aspects are disappearing and one cannot so distinctly distinguish between subjective and objective in the experience of a mystic.

Well, I would say that the individual soul always is his own person. Domnívá se, že jednotlivá duše je vždycky individuální osobou. For example, in Dante in his *Paradiso*, all the saints there still have the same type of personality they had on earth even though they are beatified. The personality is retained. V Dantově třeba díle, v Dantově *Ráji*, všechny ty osoby, i když jsou beatifikovány, tak si zachovávají svou vlastně osobnost.

Takže prostě nelze mluvit v žádné fázi toho mystického zážitku o tom, že by se tam to objektivní a subjektivní ztrácelo. A moje poslední otázka je, zda když mluvíme o Kristu jako o zjevení transcendentální krásy, zda gotičtí mistři jako Fra Angelico, Giotto, kteří tedy pracovali v tom *scholastickém* duchu, zda tam také ta krása je záření pravdy? When we talk about Jesus Christ as a revelation of transcendental beauty, whether the Gothic masters, let's say Fra Angelico, Giotto, who have been in *scholastic* spirit, whether there the beauty is also the radiance of truth?

Jiný hlas: a zda právě to je víc než jen to estetické v tom obraze. Když tedy Fra Angelico a Giotto v tom duchu jako náboj vytváří *the radiance or splendor of truth in their work, something substantial more than an aesthetic category*.

Well, according to Maritain, all human art is finite. He says no single art object can contain in itself all of transcendental beauty, as the Virgin contained our Lord in her womb. But it can have a fragment of that beauty.

Podle Maritaina žádné lidské umělecké dílo nemůže zachytit plnost transcendentální krásy, pouze fragment. Jenom zlomek.

If the beauty of the work is Christian, it's because the taste of the craftsman is corrected with regard to such beauty and because Christ is present in the artist's love. The quality of the work is in such case a manifestation or a style of the love from which it comes. The result is that the work becomes Christian in the measure that that love is alive, is present.

Jestliže krása díla, rozumí se uměleckého, je křesťanská, je tomu tak proto, že vkus umělcův je opravován vzhledem k takové kráse a protože Kristus je přítomen v té umělcově lásce. Kvalita díla je v takovém případě projevem nebo stylem lásky, z níž pochází. Důsledkem je, že dílo se stává křesťanským v té míře, v jaké ona láska je živá, přítomná.

Christian work wants to have... yes, moment. It wants to have the artist as a man a saint.

Křesťanské dílo chce umělce mít jakožto člověka světcem.

So the artist is almost connatural with the form of Christ in the same way as Saint Francis was.

A tak je dílo vždycky spolupřirozené s formou Kristovou. *I am much obliged to you. Next?* Prosím, další.

Jiný hlas: Mám osobní otázku. Mluvílo se tu o významu vzkříšení a smrti Ježíše Krista. Mě by zajímal ten úvod, kde se mluvílo o úzké stezce, která je možná jen ve smrti nebo v usmrčení. Zda to záření nebo

koexistence toho záření a té formy, jakým způsobem je spojováno s touto cestou?

Jiný hlas: *The question about the resurrection of Jesus Christ in connection with the narrow gateway. Whether the radiance or some coexistence of the radiance and the form, in which way and how is this form of radiance connected with this narrow gateway?*

Well, it could be said that unless you move into this substance which is so small it squeezes you in like a narrow gateway, you can't see the light. So that you see, the mind wants to go on expanding out and out. But what it has to do is contract itself in to a narrow gateway which is like a death for the mind in order to see the light.

Jiný hlas: Přirozeně k lidské mysli nebo rozumu patří, že chce expandovat, že chce obsáhnout co nejširší okruh. A jestliže je tu řečeno, že spatřit světlo lze jen na té úzké cestě, znamená to vůči lidskému rozumu, že musí v mnohém odumřít. Je to pro něj smrt, když musí své expandování zúžit do té úzké cesty. Děkuji.

Jiný hlas: Já jsem se chtěl ještě k té otázce... Tady bylo řečeno, že tu mystickou nebo transcendentní zkušenost není možné tím uměním úplně zachytit. Mě zajímá, jaká jiná je možnost, protože taková zkušenost je normálním lidem těžko přístupná. Jak jinak je to možné? Nesetkal jsem se s jinou možností než právě s tou uměleckou.

Jiný hlas: *He states that on one side, the simple human attempt by the way of arts to come into touch with this transcendental beauty, that this attempt or this way of grasping is not possible. He understood you in this way? Yes. But what is the other way or what other possibility?*

Well, what I meant was that these ways were not complete, they only got a tiny little aspect. The human arts only got a tiny little aspect.

Jiný hlas: Pouze velmi úzký aspekt je možno zachytit pomocí lidského umění.

Jiný hlas: *Because transcendental beauty, what I mean by it, I mean the scholastic meaning of transcendental..., which is a term which is coextensive with being itself, as broad as being.*

Jiný hlas: *Yes. It's coextensive with being in the same way that the true and the one and the good is or equivalent.*

V té scholastické tradici krása si spoluexistuje, pospolu s takovými pojmy jako je bytí, jako je to jediné, pravé, jo?

So a finite thing can't contain it, but it can refer to it, it can get just a bit of it.

Krásné umění může z toho zachytit pouze jenom úzký aspekt.

The only way to get the whole thing is through Christ's self-revelation.

Celost té krásy je možno získat pouze sebezjevením té krásy.

You mean the self-revelation of Christ.

Sebezjevení Krista.

Tak tady, jo, mám jednu otázku ve dvou podobách, tak to řeknu dvojí.

One question in two forms. First form: if the transcendental beauty could be revealed only in relative forms, so to express it, then there is a question if this relativity of forms is only one-sidedly given by the artists or generally human condition, or if it is at least partly so given on behalf of the decision of the transcendental beauty itself.

I'm not sure what you mean by relative form.

Hejdánek: Slož si česky, počkej, já jsem ti nerozuměl, slož to česky a věz, že já jsem to včil všechno zapomněl.

Dvě otázky, jedna otázka ve dvou formách, nejdřív ta první forma. Jestliže transcendentální krása může být vyjádřena nebo dosáhnout nějakého výrazu pouze v relativní formě, formování, vyjevení, tak se tážu, zda ta relativnost toho vyjádření nebo vyjevení je naprosto závislá nebo dána tou umělcovou nebo obecně lidskou omezeností, anebo zda ta relativnost může mít také zároveň, nejenom, ale také zároveň ještě jiný kořen, totiž v té kráse samotné, to jest zda ta omezenost může být rozhodnutím té transcendentální krásy.

Jiný hlas: *Well, I wasn't sure what you meant by relative form.*

Well, or condition forms or relative to conditions, relative to the artist, to any human being. Yes, then it's not absolute but relative to conditions, to the man and so on.

Yes, well, you see that would be why the artist couldn't get the whole thing.

If only because they are human beings or even sometimes because the transcendental beauty decided itself to reduce itself to given conditions and so on.

I would say the second, that transcendental beauty decided to reduce itself and I say that because of von Balthasar's saying that Christianity is the aesthetic religion par excellence. It wants to say that something which is small and limited is the best thing that could be. That in itself the contingency and the limitedness is not a fault.

The best thing? Well, then Christ is the best thing, not the God.

Well, Christ is the son of God. You see the thing is...

But son of God is best thing, the first person.

Well, from our point of view... well, it's a christology, I don't know, I suppose that if you wrote pneumatology about the Holy Spirit you'd be in danger of making the Holy Spirit a thing... I suppose from our point of view it is the best thing because you see if you think of God the Father as being the infinite light and Christ the son as being the form... well, in a sense these are means because you can only get at the infinite light if you pass through the limited form.

Hejdánek: It's no philosophy, it's theology.

Jiný hlas: K té otázce o té alternativě odpovídá, že spíš připouští tu druhou, to znamená, že to je v rozhodnutí té absolutní krásy, že je také v tom zjevení, samozřejmě. To za druhé. A znovu ten argument říká, že prostě ta lidská aktivita v tom umění může pochopit pouze část. To je ovšem to první teda.

Hejdánek: No, a to řekla?

Jiný hlas: No, ale ona tam řekla, že citovala Balthasara, že křesťanství je estetické náboženství nebo estetická teologie v tom smyslu, že právě vidí, že to omezení, to soustředění na konkrétní, na malé, nemusí být chyba, naopak, že tam je to rozhodující, tam je to největší. A já jsem se tázal teda, znamená-li to, že teda Kristus je víc než Bůh, ona odpovídá: „Vždyť je to přece syn,“ já jsem říkal: „Dobře, ale syn je tedy víc než otec, poněvadž je konkretizován,“ a to jako se ukázalo, že neví a tak a že...

Z našeho hlediska, že je jako nejdůležitější. Protože to světlo, tu absolutní krásu, světlo nemůžeme jinak než přes tu...

Hejdánek: Dobře, ale slovo z našeho hlediska, to zase znamená, že jsme v tom prvním případě, že to je proto, že my jsme lidi, a ne jak je to objektivně, čili...

Jiný hlas: ...v tom vtěleném Kristu, vlastně jakoby dotažení je to, ta krása sama se, sláva Boží se zužuje vědomě v tom sebezjevení až, až tedy vlastně k tu ošklivost třeba, tu ošklivou tvář, tu úzkou cestu, takhle se to stalo.

Hejdánek: No jo, myslí, ale to je neudržitelné filosoficky. Teologicky to tak platí, ale já to chci slyšet filosoficky.

Jiný hlas: The second form of the question, of the same question. We started already with the second form in the first steps of discussion. What does it mean incarnation? Is it objectively an event or is it only a revelation of the eternal transcendental beauty in a given moment?

I don't see why those two are contradictory. It is an objective event.

Druhá stránka té otázky: co je to inkarnace? Stalo se v ní něco objektivně, anebo je to jenom vyjevení věčné slávy nebo věčné transcendentní krásy? Ona říká, že neví, proč by to mělo stát proti sobě.

I don't understand why an objective event would be taken as the opposite of a revelation of the glory. I don't see why those two are contradictory.

Hejdánek: Of course, a revelation of the glory. Well, but of the glory itself. The glory itself, it is an object.

Jiný hlas: Well, when you say an object...

Hejdánek: In your paper you speak about God as object of theology. In this sense.

Jiný hlas: Well, if I had to talk about an object, I would say, as I said and I skipped this bit because it was

very involved and difficult to translate, but I think of the form as the essence and the glory or the radiance as the existence. So in that sense I wouldn't talk about the glory as an object in the same way as I would speak of the form as an object. Because the glory after all is the thing which translates the subjective vision of the glory into itself. It draws the thing in, it draws the consciousness in. So that, I think, is what you see is you realize that the form actually exists. You see an essence, and we see essences all the time. But you realize...

Hejdánek: *It is an event. Essence is not an event.*

Jiný hlas: *Well, you see, I think that what this does is it brings together the notion of an event in the existence of the glory with a fact in the form of the object.*

Hejdánek: *I don't understand how an event may be something eternal or eternally enduring. In any event something changes. In essence nothing can change. Essence is not changeable.*

Jiný hlas: *Tady jde o vyjasňování, zdali ta esence, esence té transcendentní krásy, když se tou formou, prostřednictvím té formy aktualizuje, jestli je to událost, a nebo jestli je to cosi jako zjevení v tom smyslu, že se zjevuje cosi, co je neustále beze změny. Ona říká, že neví, proč by v tom byla kontradikce. Pomohla si rozdílem mezi esencí a existencí, což umožnilo se tázat, jestli esence je událost.*

I think that the form is still and the existence moves through it. So the existence is moving while the form is still. That's how I see it.

Vidí to tak, že existence prochází tou formou, která je stálá.

Hejdánek: *Well then we have already three factors. It's the eternal transcendental beauty, then the eternal form and then existence which is moving.*

Jiný hlas: *No, no, because the beauty is the form and the radiance. So just two things. Beauty has two properties: form and light or radiance or glory.*

Hejdánek: *Transcendental beauty has itself its own form without any connections to some relative forms under certain circumstances for some persons and so on. It has itself, for nobody, a form.*

Jiný hlas: *I don't know what you mean for nobody. The purpose of the form is to be Christ, to become incarnate, to die on the cross.*

Hejdánek: *Christ, well, but God himself, has he a form?*

Jiný hlas: *God's form is Christ, yes.*

Hejdánek: *Therefore, but Christ, is he eternal?*

Jiný hlas: *Yes.*

Hejdánek: *Then I ask: what does it mean incarnation?*

Moment, moment, tak to počkej, teďka musíme to trochu specifikovat. Zdálo se, že tu máme tři aspekty toho problému: jedna ta forma, pak ta transcendentní krása a existence, která tou formou...

transcendentální krása věčná, pak věčná forma a pak existence, která je pohyb. To ona popřela. Popřela to tím, že transcendentální krása jsou v sobě dohromady esence i existence, respektive je obsahem i formou. Tím pádem se ptám, jestli Bůh má taky formu. Kristus je ta forma, zněla odpověď. Dobře, a co to znamená tedy inkarnace? Stalo se něco? A co se stalo, když forma je věčná a Bůh je taky věčný?

Jiný hlas: *We say that God has his own existence and his essence in himself, don't we?*

Říkáme, že Bůh má v sobě svou existenci i esenci.

Hejdánek: *But it is only a metaphor. He doesn't change. Or does he?*

Jiný hlas: *I don't know.*

Asi se mění, když je takto... Říkám, že to je jenom metaforické vyjádření, protože přece Bůh se nemění, a já přijímám její filosofii, že?

If I had to speak of movement, I would say that the essence was always the same, in the way that St Bonaventure said that from the beginning of time Christ had a crucified form. Thomas disagreed with him about that, but I would say, maybe, so the form was always the same but the existence moved.

Hejdánek: *Does God exist?*

Jiný hlas: *Yes.*

Hejdánek: *Then he moves.*

Jiný hlas: *Why necessarily?*

Hejdánek: *You told it just now. Existence moves. Existence move. Is it another existence than normal existence?*

Jiný hlas: *No, but when something is – it might be that for our point of view, to exist is to move, because we're not perfect. Whereas if God is his own act of existence, and it's so complete that nothing could be added to it or taken away, and therefore, you could always either call it infinite movement or complete stillness. From our point of view, it looks like infinite movement, but in fact, because he has the whole thing all at once from his own point of view, it's stillness.*

Ta otázka je o tomhle, jestliže teda Bůh existuje, a k existenci patří pohyb – předtím řekla, že existence má pohyb – pak teda Bůh se mění. Ona říká, to je jaksi náš pohled, protože nám se to může jevit jako oboje. Buď že Bůh je absolutní, dokonalý pohyb, který zároveň se vlastně může interpretovat jako absolutní nehybnost.

Hejdánek: *But I am not content with your answer, because you argued during all your lecture against subjectivism.*

--- (Kaz b_cleaned.flac) ---

Jiný hlas: ...to see, to be aware of and so on. But we see it in another way, it could be... No, I mean, not how we see it, I mean in relation to us. For instance, *St. Thomas* says: is it necessary that God exists? And he says: no, in relation to us, because we can only know that he exists by looking at contingent being. But from his own point of view: yes. So I didn't mean from what you can know, I mean in relation to. In relation to us, it might look like movement. In relation to himself, from his own point of view, it isn't movement.

Hejdánek: Yes, and what you call *objective* then?

Jiný hlas: Well, I would say that was *objective*. Both arguments are *objective*. I don't think that *objectivism* means necessarily *absolutism*.

Hejdánek: Oh, *absolutism*, but of course there are relations, but if I ask what's the true proposition or what is true? How we see it or in relation to us, if it is in relation to us or if it is in relation to God. What is true, what is the true reality or the true situation, fact?

Jiný hlas: Well, there isn't any truth outside of a mind. No, no, *St. Thomas* defines truth as the adequation of mind and reality.

Hejdánek: You quoted here the possibility in the same sense, in the same meaning, as you speak about *transcendental beauty*. It is possible to speak about *transcendental truth*.

Jiný hlas: Yes, but you see, from... but in the *De Veritate* *St. Thomas* distinguishes between truth as it is in God and truth as it is in the human mind. Because human mind has to develop slowly towards the knowledge which God has of himself in himself. So, you see, we could all get true glimpses of the table, although we're all sitting around different angles on it. You don't have to be the table to have a true knowledge of it.

Hejdánek: To se týká i té věci, nejdřív byl vztah k nám a v tom byl ten problém, jestli ten [nesrozumitelné], prostě když mluví o tom, že Bůh je prvohybný, pro nás jakoby v pohybu, tak je to pohled z vnějšku od nás k Bohu, ale z hlediska Boha je to vlastně dokonalá nehybnost. Na to teda byla ovšem otázka, co teda v tomto případě je objektivní.

Jiný hlas: I think the best example of... have you finished? Sorry.

Hejdánek: No, co je objektivní, no... Jaká je ta pravda, že? Protože ona utekla k tomu, že pravda je jenom v mysli. No zase citovala tady, že tam má, že tam právě tak jako mluví o *transcendentální* kráse, tak tam je možno mluvit o *transcendentální* pravdě. A ona o tom tam taky mluví a vyjmenovala to, si pamatuju, těch *atributů* bylo ještě víc, těch teda názvů, že? A zase říkala, že můžeme o tom tak mluvit jakože pravda, jaká je v Bohu. A tím to skončilo.

Jiný hlas: I was going to say, I think the best example was the one from *St. Thomas* where he says: is it

illogical to say that God does not exist, is it an impossible statement? And he says: from our point of view, we can't see that God's existence is logically necessary because we have to pass through created being in order to know God's existence. But from God's own point of view, it is necessary.

Hejdánek: Ona říká, co tvrdí svatý Tomáš, když se pokládá otázka, jestli to je naprosto nelogické, Boží existence, jestli má v sobě logickou nutnost nebo jestli je možno si představit, že to je jinak. A ten argument je, že my můžeme k existenci dojít jenom prostřednictvím stvořených věcí, což je naše cesta. A tu se, kdežto z hlediska Božího tato cesta prostřednictvím těch stvořených věcí odpadá, on sám v sobě se nahlíží jako existující.

I should like to quote one of your sentences on the end of the second page and beginning on the third one. *Balthasar's work takes as its center the proposition that Christ... už to tady někde ten text nemáš, no ty ty nemáš ten anglickej... that Christ as the second person of the Trinity is to be identified with beauty as transcendental.* Identified, therefore it is not only as you quoted from *St. Thomas* that the truth is in God, but truth as being identified with God.

Jiný hlas: Yes, yes, I hadn't said that wasn't so.

Hejdánek: Yes, then if I ask how it is *objectively* – it's your turn, not mine – it means for me: how is it in truth? It means: how is it for God? That's the truth. It cannot be any truth for man different from the truth as it is for God. And therefore man can acknowledge or can poznat, perceive or apprehend or understand the truth only if it is revealed from God. And if it is revealed, then it's really truth, then the God's truth. Therefore if the truth is revealed, then it is not possible to speak that it is revealed for man not as truth, but for something which is only valid for man. Where could the people find the truth if not in revelation?

Jiný hlas: I don't really see what our point of disagreement is.

Hejdánek: To chce říct, kde je ta pravda ve vyjevení.

Jiný hlas: Could you say what you thought that I said that you're disagreeing with? Because we seem to be saying the same thing and you seem to be disagreeing, so I don't quite see what point that I've made that you're disagreeing with.

Hejdánek: Co se mně nejdřív v té věci s těmi dvěma [nesrozumitelné] v téhle věci ty s tím nesouhlasíš? Není to pravda? *I asked what does it mean incarnation... a co to vlastně znamená... and it was related to the question of event or eternity... a to bylo spojeno s otázkou události a věčnosti... and I wanted to know your answer... a já jsem chtěl znát tvou odpověď... and you answered, I take it only shortly, in relation to man it's an event, in relation to God it's the eternity.*

Jiný hlas: *No all I meant was it looked like an event... no vypadá to jako událost... I don't mean it is an event, it looks like an event.*

Hejdánek: *Well, but we need not speak about looking like, but let us speak about the reality, that means about objective fact... no ale my nemusíme mluvit o tom, jak se to jeví, ale mluvíme o té realitě, o objektivním faktu.*

Jiný hlas: *But what we see is also important... no a to, co vidíme, je přeci taky důležité.*

Hejdánek: *Of course, I know. Only to know that we see it badly. But we can know that we see it badly only if we know the fact... Tak samozřejmě, já vím, ale vím jenom to, že to vidíme špatně. A my můžeme vědět, že to vidíme špatně, jen tehdy, když známe ten fakt. Therefore the question is, how is it in fact, in incarnation? Is it a real fact? It means a real event? Or it is something which only seems to us to be an event but really is eternity... Ta otázka tedy je, jak je to ve skutečnosti v inkarnaci? Je to skutečná událost, nebo je to něco, co se nám jenom zdá být událostí, ale ve skutečnosti je to věčné?*

Jiný hlas: *And why are events and eternity exclusive, when God is complete act?... Proč byste chápali událost a věčnost jako by se navzájem vylučovaly, když Bůh je dokonalý akt? Finished act?*

Hejdánek: *No, not finished. It's a complete action.*

Jiný hlas: *What do you mean action? Action is something between the start, then a process of activity, and end of the action... Hotový akt? Ne, ne hotový. To je dokonalý čin. Co myslíš tím slovem čin? Čin je*

něco mezi začátkem, průběhem aktivity a koncem toho činu.

That's how it is for a human being... takhle to je pro lidské bytosti... for God... u Boha... my neznáme nic jiného než toto naše pojetí události. Můj koncept události říká to, co začíná, co má průběh, co končí. Můj koncept té události je obecně po celém světě, veškerá existencialita. No mně se zdá, že ten Bůh, ona říká, že takhle to je, pokud se týká lidských činů. Whereas as far as God's act is concerned, it's complete in itself... zatímco pokud jde o Boží čin, je to dokonané samo v sobě a je uzavřeno samo v sobě. Because our acts are incomplete because we don't have our existence, we only have it contingently... protože naše činy jsou nedokonalé, protože my neuskutečňujeme své bytí, my je uskutečňujeme jenom kontingentně. Whereas God, because he has his existence, his essence is his existence, he is the act of his existence, whereas we move towards achieving the act of our existence... zatímco Bůh, protože má své bytí, jeho esence je jeho existencí, on je aktem své existence, a my se pohybujeme k tomu dosáhnout své existence.

Hejdánek: Ted' to stáčí na člověka. *I don't understand why to speak about act if we know only human acts. Then it's a metaphor which has no validity.* Já nerozumím, proč mluvíme o aktu, když známe pouze lidské akty. Pak je to jenom metafora, která nemá žádnou platnost.

Jiný hlas: *Its validity lies in the fact that we don't think of God's completeness as something static, we see it as something utterly energetic but which is achieved its full telos all the time...* Ta platnost je v tom, že o té Boží plnosti nebudeme uvažovat jako o něčem statickém, vidíme to jako něco naprosto energetického, co v sobě obsahuje neustále ten svůj počátek i konec, to telos.

Hejdánek: *Yes, but you started with „we think“.* *That's only for us.* Ano, ale ty jsi začala slovy „my si myslíme“. To je jenom pro nás.

Jiný hlas: *No, it is in itself.*

Hejdánek: *But then it is not necessary to speak about our thinking. It is so and so in fact.* No tak pak není nutné mluvit o našem myšlení, když je to tak ve skutečnosti.

Jiný hlas: *I think it's a useful metaphor because it captures the notion of energy.* Ladislav tady mluvil o tom, že to je pouze jako metafora, ona říká, že to je užitečná metafora, protože v sobě obsahuje právě tu energii. Předtím ještě řekla, že tedy ta aktivita Boží má v sobě telos, že počátek i konec, všechno je u něho v té dokonalosti.

Hejdánek: A on jí vyčítá, proč říká „si myslím“, když je to stále tak. Tak ať řekne, že to tak je, bez toho „si myslím“. *But energy is something... it is an ergon in something. If God is energy, then it's ergon in what?*

Jiný hlas: *Well, I use the word energy analogously.* Ta slova lze použít jenom analogicky, když mluvíme o Bohu. Hebrejsky ergon... o tomhle říkali ti Hebrejci... *Adonai.*

Hejdánek: Mně se zdá, že on pracuje s hotovými kategoriemi scholastickými. A když proti tomu ona vznese námitku, tak mám takový dojem, že ta námitka by musela být předmětem nějakého konceptu, aby ona byla nucena zaujmout postoj k tomu konceptu jako takovému. Takhle je to prostě pro mě nechytatelný. V tom konceptu je nechytatelná. Právě jediný v detailu je chytatelná, jako každý tomista. Počkej, jako každý tomista, my máme katafatickou a apofatickou teologii a tohle to analogie bytí, a co je nadbytí a tak dále, to my rozlišujeme velmi dobře. Tomáš říká, první příspěvek je jenom bytí, čistý bytí, konec. *De ente et essentia. You see, the problem is that I start with quite different conceptions and notions and old tradition and so on. Therefore it is very good to precise one's own formulations, but we have to go on in our discussion 10 or 20 years.* Fakt se tu tážeme v tom celém konceptu *theology of person...* celá ta koncepce personální teologie... *Does it involve or exclude the ethical dimension?* Jestli to zahrnuje, nebo naopak vylučuje etickou dimenzi? To znamená vztah k druhým. No, ona už asi pochopila, tak ji nechám.

Jiný hlas: *Well, I think that the aesthetic gives you an aesthetic society because it thinks in terms of aesthetic wholes or synthetic wholes. You see, there isn't a theological aesthetics which is individualistic.* Ta estetická dává nějakou estetickou společnost, poněvadž ona uvažuje v těch celcích syntetických. Není to ta teologická estetika, která by byla individualistická.

Jiný hlas: *Theological aesthetics always thinks in terms of blocks or clumps. So it thinks socially. And therefore the ethics of a theological aesthetics would be how you acted within that aesthetic block. I think of say, take the aesthetic block, what do I mean by it literally? Like...*

Jiný hlas: *Do you mean the term of aesthetic block?*

Jiný hlas: *Alright, I'll give you a literal, well, I'll try to... Supposing this is the house and there's the furniture and the tables and the chairs and everything. That's an aesthetic block. And there's the stairs and all these things. Now the ethics would simply consist in noting where the furniture and the stairs were and abiding by it.*

Jiný hlas: *On se domnívá, jestli jsem to dobře pochopil, že estetická teologie má vlastně už v sobě zabudovanou takovou sociální stránku, sociální aspekt, v tom, že je vlastně syntetické povahy. To znamená, neuvažuje o jednotlivých věcech, nýbrž o blocích, skupinách. A jako příklad toho uvádí třeba dům, v němž je tedy nábytek, různé schodiště a podobně, a to je vlastně ten jakýsi inventář, ten estetický stav a přístup. Ale nepochopil jsem a chtěl bych se zeptat, v čem je jaksi ten etický aspekt.*

Jiný hlas: *I'll continue. Now according to von Balthasar, well, first of all, according to the scholastic distinction, there were speculative sciences on the one hand...*

Jiný hlas: *Speculative?*

Jiný hlas: *Speculative sciences where you just look at something and then there are practical sciences.*

Jiný hlas: *Podle scholastického konceptu jsou ty spekulativní vědy a praktické vědy.*

Jiný hlas: *Now art is one practical science and ethics is the other. So they're the two practical sciences.*

Hejdánek: *Ethics?*

Jiný hlas: *Ethics and art. Yes, the two practical sciences.*

Jiný hlas: *Etika i umění jsou ty dvě praktické vědy.*

Jiný hlas: *Now we spoke about art as requiring a connaturality between...*

Jiný hlas: *Connaturality?*

Jiný hlas: *Connaturality. Artist and the beautiful.*

Hejdánek: *Mezi umělcem a tím, co je krásné.*

Jiný hlas: *Now in the same way ethics requires a connaturality. In that way the ethical and the artistic together, those types of judgment are distinguished from the speculative judgment which doesn't require connaturality.*

Jiný hlas: *Aha. To, co mají společné, ten soud estetický a soud mravní, že mají právě tu spřízněnost nebo spolupřirozenost, zatímco spekulativní soud ji nemá.*

Hejdánek: *To je spolupřirozenost ovšem vždycky s něčím ještě dalším, ne spolu.*

Jiný hlas: *Now according to von Balthasar, he asks, why does Dante put ethics above metaphysics in his Convivio, in the Banquet?*

Jiný hlas: *Balthasar se ptá, proč Dante nadřazuje etiku metafyzice v tom svém Conviviu.*

Jiný hlas: *Indeed he has a hierarchy and he places ethics above metaphysics.*

Jiný hlas: *Jakože nadřazuje etiku nad metafyziku.*

Jiný hlas: *And Gilson wrote a book called Dante the Philosopher...*

Jiný hlas: *A Gilson napsal knihu Dante filosof.*

Jiný hlas: *...and he couldn't work it out and he blames Dante for having done that.*

Jiný hlas: *A ten obviňuje Danta, že to tak učinil.*

Jiný hlas: *But according to von Balthasar, Dante is the first of the modern theological estheticians because he sees on the person, in the beauty of the person, the thing which will guide ethical action. So...*

Jiný hlas: *Balthasar považuje Danta za prvního z teologů estetiky, protože vychází...*

[nesrozumitelné] *...protože Dante vidí na osobě...*

Jiný hlas: *The guiding point of ethical action. So you see the beauty of the person and it informs in you the right ethical norms.*

Jiný hlas: *Tím, že jaksi ta krása té osoby vlastně už má v sobě etický rozměr, že nás vede.*

Jiný hlas: *In which way is the beauty of a person guiding us ethically? This is what I want to ask.*

Jiný hlas: Jakým způsobem nás tedy ta krása té osoby vede eticky?

Jiný hlas: *Well because ethics is a practical disposition, it requires prudence, it's based on prudence or...*

Hejdánek: Prudence je jako prozíravost, rozumnost, moudrost, taková ta opatrnost nebo opatrnost.

Jiný hlas: *And therefore it requires a sort of taste of reality, not a judgment about reality as in philosophy, but a taste of reality.*

Jiný hlas: A tedy to vyžaduje nikoliv soud nad realitou, nýbrž její košťování, zakoušení.

Jiný hlas: *The more vulgar the term the better in a sense. And so the idea is that if you see my first example where I said the beautiful was like a house, that would be the old-fashioned scholastic metaphysics. But a modern example would be the beauty on the person as regulating conduct.*

Jiný hlas: Takže ten příklad s tím domem, který je vybaven tím nábytkem, to je jaksi takový scholastický příklad. Ten moderní je, když uváděla tu krásu osoby, která vlastně má v sobě cosi regulujícího pro náš etický vztah.

Jiný hlas: *But what I don't understand is how the beauty of a person can ethically guide us. You see, it can inspire us, it can evoke our horizon...*

Hejdánek: No to je to, na co se ptáš, na co jsi se ptal už předtím.

Jiný hlas: *...but that I am obliged to do something positive for this beautiful person... I can be obliged to do something more positive for an ugly person.*

Jiný hlas: No, when we say a beautiful person, we're talking about spiritual beauty. We're not talking about a fashion model, we're talking about a spiritual beauty.

Jiný hlas: *Well but people can be spiritually ugly or can be dehumanized and still I am obliged to...*

Jiný hlas: *Oh no, it doesn't mean that you're only meant to be nice to the spiritually beautiful person. No. That's the model of conduct with which your soul becomes connatural, it develops the habitual disposition in relation to this person and then you can act in the world in relation to everyone.*

Jiný hlas: *Is it inspiration?*

Well, I wouldn't call it inspiration so much as what ethics requires is a development of the right appetite. The right appetite.

Já si myslím, že jste položila otázku, že stále nerozumím, jak by měla krása osoby být eticky závazná. Ta ona stále říká, že prostě obě, oba vztahy, že ten umělecký i ten etický jsou vůči čemus druhého spolu spřízněny, spolu [nesrozumitelné] přirozený. Ona teda uvádí, že už v té kráse, kterou ona pojímá duchovně, nikoliv fyzicky, to jsme si vyjasnili, v té v té druhé kráse té druhé osoby je cosi, co mě eticky indukuje.

Ted' zase jsem se ptal, proč to musí být krása, proč to nemůže být ošklivost, i duchovní ošklivost, jak a proč tedy vlastně to vždycky musí být cosi jaksi, co má kvalitu nějakou vysokou, co by mě mělo eticky zavazovat, když to prostě může být úplně naopak, že já jsem eticky zavázán k někomu, kdo jaksi si toho ani nezaslouží, že? Tak tomu nerozumím.

Ale ne, ona naopak řekla, že to eticky se chovat, že to neznamená být jenom milej. Čili i když je teda spirituálně ošklivej, že no tak mě to vede k jiné akci, ale rovněž etické akci.

Just... It was only in the beginning... if I understood you correctly... You have told us that it doesn't mean only to be nice. It means that if somebody is spiritually ugly, then I am inspired, say, to act ethically in appropriation to or in adequately to his ugliness.

No. No. Oh no. No, no, no. All that I... that you see the beautiful, what I call the spiritually beautiful person, call it, say, St. Francis or Beatrice. And to see that gives your soul a taste of goodness.

Když takto, tak jak to Alistair říká, když prostě se díváme na duchovně krásnou osobu, jako třeba František z Assisi nebo Beatrice, pak nám to dává jaksi zážitek, takové ochutnání, ona říká taste, to znamená chuť, vůni, chuť, vůni krásy a dobra.

And that taste gives you a model of right conduct.

A toto ochutnání té krásy vám dává model chování.

Because ethical action, like artistic action, requires the appetite or the desire to be formed in the right way. And once it's formed in the right way, it acts always along...

...vyžadují, aby člověk byl formován určitým způsobem a aby takto formován se mohl chovat i ve všech ostatních aktech.

I must say something to this, because this is precisely a Platonic concept, and you as a Protestant theologian and biblicist, you don't find this in the Bible.

Concept which can't be shared by a Protestant theologian because we are not finding something like that in the Bible, in biblical tradition.

I find it in biblical tradition. You see it in the prophets. The Jewish theologian wrote about the prophets, that's Abraham Heschel. And he wrote about the prophets.

Vlastně se domnívá, že to právě vidíme v biblické tradici u proroků. Abraham Heschel, autor židovský teda moderní...

And he said the prophets were theomorphic.

Theomorphic.

...in that they took on the form of God, so that they too would be figures as Beatrice is a figure, from whom one could take...

Že proroci jsou podobnými postavami transparentními, jako je třeba Beatrice, to jest, že na sobě vlastně nesou, tvarují Boha, že jsou jakoby stvárňováním Boha. A v tomto smyslu tedy vlastně jsou skrze tu formu eticky závazní.

Does that answer the question?

Hejdánek: You see, in my view, let's take Jeremiah, for instance.

Jiný hlas: Jeremiah?

Hejdánek: Jeremiah. Ah, excuse me. When he complains in the 20th chapter, for instance...

Jiný hlas: Yes, the laments.

Hejdánek: ...the laments in Jeremiah, that he decided not to preach Lord's word because everybody blames him and he has only troubles with doing that. Where is there the aesthetic level? You see what is the problem?

Jiný hlas: Well, you see, to me, the aesthetic level is just that he's being crushed. And just as we spoke of the form of the crucified Christ was the form of the beautiful, it's a paradox, but so similarly, Jeremiah was crushed.

Tak já jsem uvedl jako příklad 20. kapitulu Jeremiáše, kde lamentuje prorok nad tím, že se dal teda přemluvit, svěst, že to Boží slovo hlásá, má z toho jenom trable, úšklebky a podobně, že se potom rozhoduje, že to už dělat nebude. Kde je ta estetická stránka té celé věci, abych pochopil, jak ta estetická stránka souvisí s tou etikou?

Ona říká: No to je prostě na téže linii, jako je forma Krista ukřižovaného, ačkoliv to zní paradoxně, je prostě estetická. A v tomto smyslu ten Jeremiáš vlastně vyjadřuje, je nositelem podobné estetické zkušenosti nebo estetické existence jako ukřižovaný Kristus.

And I think that, you see, the earlier scholastic theology for whom they said the name of the beautiful was Christ.

Ta ranná scholastická tradice, která ztotožňuje krásu s ukřižovaným.

But when Von Balthasar says the name of the beautiful is the crucified Christ, he is trying to assimilate the Protestant intuition that the revelation of God overturns everything which we might know about him. Pak u Balthasara, který tedy hovoří obdobně, že krása souvisí s tím ukřižovaným Kristem, jde vlastně o pokus asimilovat tu protestantskou zkušenost.

In which way assimilate the Protestant experience?

The rupture of being... the question of rapture, and also in a sense, Luther criticized the analogia entis as being a self-glorification of man. And because for Von Balthasar...

Jiný hlas: ...Christ is revealed as the one who stigmatizes you, who crucifies you, it overturns that via

gloriosa.

Tam byla zmínka o té *analogia entis*, to jsem... *Well, there's a classical doctrine of analogia entis. And you think it's converted in the Protestant or in Balthasar's view, stressing the Lord crucified? That's right. Yes. And because it stresses that, it's not a self-glorification of man building up towards God, as the Protestants saw the Catholic...*

Balthasar prostě zprostředkuje pro protestanty pochopení té klasické *analogia entis* v tom smyslu, že ji pozměňuje, odstraňuje to pohoršení, které vždycky protestantská teologie v tvář *analogia entis* měla, protože to je cesta taková přímá, bezporuchová k Bohu samotnému. Tím, že zdůrazňuje Ukřižovaného, zbavuje člověka možnosti sebeglorifikace, sebeoslavení tím, že by přirozeným způsobem dospěl k Bohu. *Yes, that's a very interesting point. Yes, that's very interesting. Ja, und ich dachte, jestli patří také k estetické teologii například Romano Guardini nebo Teilhard de Chardin. Můžeme říct, že jeho koncepce taky... Would you admit that Teilhard de Chardin or Romano Guardini belong to the group of these theologians of aesthetics?*

Well, I know that von Balthasar admires Guardini very much. Who? No, he admires Guardini very much. Balthasar obdivuje velmi Guardiniho. For him, the best representation of what Teilhard de Chardin tried to say was by Solovjov. To nejlepší, co se Teilhard de Chardin snažil předvést, najdeme u Solovjova. In which sense? Because for Solovjov, he had the notion of an evolution... Protože Solovjov měl tu představu vývoje... towards a form of God, but... moment... an evolution of the human form towards the form of God. Towards, towards, yes, it's... Že Solovjov už měl na mysli rozvoj člověka směrem k Bohu. But at the end of his work, in his very last book, which is a novel about the Last Judgment... Ale na konci svého díla, v té poslední románové skladbě o Posledním soudu Solovjovově... he shows that the coming of Christ, in a sense, overturns the whole evolution towards him. It comes from way beyond anything we could have imagined. Ukazuje, jak navzdory tomu vývoji přichází Kristus, aby obrátil ten směr k sobě, a vlastně završuje to úplně jiným směrem, než to šlo u Solovjova.

Hejdánek: To je přesně podle apoštola Pavla. „Běžím, abych i uchvácen byl“ a tak dál. To je...

Jiný hlas: *He says that if the church had taken Solovjov seriously, they wouldn't have had to make all these anxious little attempts to refute Teilhard de Chardin. Jestliže církev vezme vážně ten Solovjovův koncept, pak by nemusela... [nesrozumitelné] Pokud by vzala vážně Solovjova, tak by nemusela... If the church would have taken seriously Solovjov's conception, then... they wouldn't have had to... Teilhard wouldn't have taken them by surprise, so to speak. Tak by nebyli překvapeni, když se objevil Teilhard de Chardin.*

Yes. Well, perhaps the... of the human soul... not only the atmosphere but also our energy. Well, we... it only remains us to express our thanks. Thank you for having me. And we have surely to go on in our discussion. We wish that you would finish complete your thesis and the thesis will be accepted by your tutor and we look forward to meeting you again. Thank you very much, thank you. We must fight for St. Thomas, yes. This is my name, Thomas Aquinas. Thomas, yeah. He's also a Thomas. Oh, yeah.

V důsledku technického nedopatření nebyla přednáška sama nahrána a co teď následuje, je začátek diskuse po ní, předcházející nahrávce na této kazetě.

Já by se pokusil tedy formulovat tyto otázky. Kdo se tedy ozáří? Já bych se chtěl právě na jednom evangelijním příběhu, a sice na hoře transfigurace, na hoře proměnění, kde těm učedníkům třem se zjevuje, tedy se proměňuje ten Ježíš v něco oslnivého, hovoří s Eliášem a Mojžíšem. Jak tam fungovala ta záře, aby ty učedníci jednak viděli tu situaci, pak jim zmizela, pak byl ten estetický prožitek? Dá se tedy říct, že ta transcendentální krása se prolomila do estetické krásy právě na té hoře? První má otázka.

He would like to attempt to understand the splendor of Lord against the background of one of the gospel stories, the transfiguration of Jesus on the mount where his disciples are participating in this event that talk with Elias and with Moses. Now the question is: can be said that the transcendental beauty transfigured into the earthly form of splendor this occasion?

Well, as I see it, usually, I don't know much about the transfiguration, the figure which von Balthasar

takes is the ascension of Christ into heaven, he says that's real glory. Generally, the image which one has is the form is simply the physical body of Christ and splendor is like... Jestli je možno hovořit o transfiguraci, my jsme tady použili to slovo transfigurace. Tam je to na hoře proměnění. On Balthasar mluví o tom vzestupu Ježíše do té Boží říše, *ascension of Jesus Christ*. A pokud se mluví o té formě, tak se tím myslí ta skutečnost, že...